

Prop.
1988/89:84

Regeringens proposition

1988/89:84

om ändrad beslutsordning för
hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

Regeringen föreslår riksdagen att anta det förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 2 februari 1989.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Sven Hulterström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl., som innebär att ordföranden i hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) får möjlighet att avgöra disciplinärenden när det är uppenbart att ärendet inte kan leda till disciplinpåföljd. Syftet med lagändringen är att förenkla handläggningen vid HSAN.

Ändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl.

Härigenom föreskrivs att 21 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m. fl. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

21 §

Ansvarsnämnden är beslutförför med ordförande och sex andra ledamöter. Till sammanträde med nämnden skall samtliga ledamöter kallas. Anmäler ledamot förfall, skall ersättare för honom kallas.

Ordföranden får ensam fatta beslut som *ej* innefattar slutligt avgörande i sak. *Vad som nu har sagts* gäller inte beslut enligt 16 § eller utdömande av vite enligt 27 § andra stycket.

Ordföranden får ensam fatta beslut som *inte* innefattar slutligt avgörande i sak. *Detta* gäller inte beslut enligt 16 § eller utdömande av vite enligt 27 § andra stycket. *Beslut som innebär att ett ärende om disciplinansvar avgörs i sak får fattas av ordföranden ensam, om det är uppenbart att ärendet inte kan leda till någon disciplinpåföljd.*

Ärenden som har avgjorts enligt andra stycket skall anmälas vid nästa sammanträde med nämnden.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 2 februari 1989

Närvarande: statsministern Carlsson, statsråden Feldt, Hjelm-Wallén, S. Andersson, Göransson, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson

Föredragande: statsrådet Hulterström

Proposition om ändrad beslutsordning för hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd

1 Nuvarande förhållanden m.m.

Enligt 12 § lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. (tillsynslagen) får disciplinpåföljd åläggas den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen och som uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som åligger honom i hans yrkesutövning, om felet inte är ringa. Disciplinpåföljd är erinran eller varning. Om särskilda skäl till detta finns kan disciplinpåföljd också åläggas den som tidigare har tillhört hälso- och sjukvårdspersonalen. Frågor om disciplinansvar enligt lagen prövas av en särskild nämnd, hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN). Nämnden prövar också frågor om återkallelse av legitimation och andra frågor om begränsning av behörighet m. m. för den som tillhör hälso- och sjukvårdspersonalen (19 § tillsynslagen).

HSAN består av en ordförande och åtta andra ledamöter. Ordföranden och ledamöterna utses av regeringen för en tid av tre år. Regeringen utser också ett tillräckligt antal ersättare. Ordföranden och ersättare för denne skall vara erfaren i domarvärv (20 § tillsynslagen).

Enligt 21 § tillsynslagen är nämnden beslutförför med ordförande och sex andra ledamöter. Till sammanträde med nämnden skall samtliga ledamöter kallas. Anmäler ledamot förfall, skall ersättare för honom kallas. Ordföranden får ensam fatta beslut som ej innefattar slutligt avgörande i sak. Detta gäller dock inte beslut enligt 16 § om läkarundersökning eller tillfällig återkallelse av legitimation eller annan behörighet vid beslut om läkarundersökning eller beslut om utdömande av vite.

Frågor om disciplinansvar enligt tillsynslagen för hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl. (disciplinärenden) prövas av HSAN på anmälan av socialstyrelsen eller ifrågavarande patient eller – om patienten är oförmögen att själv anmäla saken – en nära anhörig. Frågor om återkallelse av legitimation samt andra frågor om begränsning av legitimerade yrkesutövares behörighet

m.m. (behörighetsärenden) tas upp av HSAN på anmälan av socialstyrelsen eller på ansökan av den som saken gäller. Även riksdagens ombudsmän (JO) och justitiekanslern (JK) har rätt att anhängiggöra disciplin- och behörighetsärenden. Ansvarsnämndens beslut enligt tillsynslagen får överklagas hos kammarrätt enligt närmare föreskrifter i tillsynslagen.

I enlighet med regeringens bemyndigande den 12 mars 1987 tillkallades utredningen (S 1987:03) för översyn av bestämmelserna om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen, m. m. (tillsynsutredningen). Med hänsyn till att en avsevärd balans av ärenden förelåg vid HSAN erhöll tillsynsutredningen bl. a. i uppdrag att överväga om förenklingar kunde göras i bestämmelserna om HSAN:s verksamhet.

Regeringen uppdrog den 28 januari 1988 åt statskontoret att i samråd med HSAN genomföra en översyn av vissa administrativa frågor m. m. vid HSAN. Syftet med uppdraget var att på kort tid få fram förslag om åtgärder som kunde förenkla HSAN:s arbete och göra det möjligt för nämnden att handlägga ärendena snabbare. Statskontoret skulle under arbetet hålla kontakt med tillsynsutredningen.

Statskontoret överlämnade i juni 1988 rapporten (1988:41) HSAN-88: Handläggning – Administration – Organisation – Samverkan – Teknikstöd m. m. vid Hälso- och Sjukvårdens Ansvarsnämnd. Rapporten har remissbehandlats.

I budgetpropositionen 1989 (prop. 1988/89:100 bil. 7 s. 83) anförde min företrädare att ställning i första hand borde tas till statskontorets förslag om en rationalisering av HSAN:s interna arbete. Övriga delar av statskontorets rapport borde lämnas för fortsatt behandling till tillsynsutredningen, som skall ta upp bl. a. nämndens uppgifter på längre sikt. I det sammanhanget antogs att bl. a. viss förändrad fördelning av arbetet mellan HSAN och socialstyrelsen borde kunna genomföras den 1 juli 1990. Emellertid föreslog regeringen i budgetpropositionen för budgetåret 1989/90 att vissa medel skulle beräknas till teknikstöd åt HSAN i huvudsaklig överensstämmelse med statskontorets förslag i detta avseende.

Regeringen har därefter den 26 januari 1989 beslutat överlämna statskontorets rapport och yttrandena över den till tillsynsutredningen för att beaktas i samband med fullgörandet av utredningens uppdrag.

Med anledning av statskontorets förslag uttalade min företrädare i budgetpropositionen att hon avsåg att föreslå regeringen att under riksdagens vårsession lägga fram ett förslag till ändring av tillsynslagen i syfte att förenkla handläggningen vid HSAN. Förslaget skulle innebära befogenhet för nämndens ordförande att avgöra vissa ärenden i sak. Man borde inte vänta med en sådan begränsad åtgärd. När tillsynsutredningen hade lagt fram sitt förslag kunde det bli aktuellt med mer genomgripande förändringar av handläggningsordningen.

Jag vill nu lägga fram det sålunda aviserade förslaget. Statskontorets olika förslag i rapporten har haft ett vidare syfte än den begränsade åtgärd, som jag här föreslår. Jag vill därför betona att mitt förslag – även om det är föranlett av statskontorets rapport – inte till fullo följer vad statskontoret har föreslagit. Statskontorets förslag kommer att i sin helhet – alltså även i fråga om

olika beslutsnivåer – bli föremål för tillsynsutredningens fortsatta beredning. Prop. 1988/89:84
Jag bortser då från förslaget i fråga om teknikstöd, som jag räknar med skall bli genomfört budgetåret 1989/90.

2 En förenklad handläggning

Mitt förslag: Tillsynslagen ändras så att ordföranden i HSAN får fatta beslut som innebär att ett disciplinärende avgörs i sak, om det är uppenbart att ärendet inte kan leda till någon disciplinpåföljd.

Statskontorets förslag: Nämnden bör i fortsättningen pröva endast de mer komplicerade ärendena. Medicinsk sakkunskap bör anlitas för att sådana ärenden som uppenbart inte kan leda till någon påföljd skall kunna skiljas ut tidigt under handläggningen. Ordföranden föreslås kunna fatta beslut i dessa ärenden efter delegation från nämnden.

Sådana ärenden, som enligt den inledande bedömningen av medicinsk sakkunskap skall aviseras eller överlämnas till annan myndighet, eller som skall handläggas av HSAN men där det är uppenbart att talan inte kan bifallas, skall enligt statskontoret inte behöva kommuniceras eller utredas ytterligare av HSAN. Beslut i dessa ärenden bör fattas av ordföranden efter föredragning.

Statskontoret har antagit att antalet inkommande ärenden vid HSAN kommer att uppgå till omkring 1 500 årligen och att lika många skall avgöras under ett år. Med de utgångspunkter som statskontoret har haft för sina beräkningar skulle enligt statskontoret dess förslag innebära att det i omkring 600 ärenden kommer att framstå som uppenbart att talan inte kan bifallas vid den preliminära granskningen av medicinskt sakkunnig. I dessa fall bör beslut kunna fattas av ordföranden. Vidare beräknas omkring 200 ärenden gälla omedelbara överlämnanden, överskridande av preskriptionstiden eller återtagande av anmälan m. m. Även för dessa ärenden föreslås ett förenklat beslutsförfarande. I övriga ca 700 ärenden krävs nämndens ställningstagande.

Föreslagen utformning av beslutsordningen med möjlighet för nämnden att delegera till ordförande att fatta beslut m. m. fordrar enligt statskontoret ändringar i 21 § tillsynslagen och HSAN:s instruktion.

Remissinstanserna: I detta sammanhang bör av remissutfallet beträffande statskontorets rapport redovisas följande. HSAN tillstyrker förslaget att ordföranden i HSAN skall få avgöra enklare ärenden som uppenbart inte kan leda till någon påföljd eller någon inskränkning i yrkesutövningen - såsom återkallande av legitimation - för anmäld personal. Nämnden förutsätter att erforderliga författningsändringar görs så snart som möjligt. Även socialstyrelsen och riksrevisionsverket tillstyrker detta förslag. Tillsynsutredningen har inte något att erinra mot en annorlunda fördelning av beslutanderätten i HSAN än den som nu gäller och tillstyrker i princip, om än med viss

tvekan, statskontorets förslag. Emellertid förordas att beslut om att genomföra förslaget om ändrad beslutsordning inte fattas förrän utredningen har utrett andra viktiga faktorer i sammanhanget, nämligen hur nämnden bör vara sammansatt och om beslut också bör kunna fattas med ett färre antal nämndledamöter. Utredningen avser att behandla de frågor som berör HSAN med förtur, vilket enligt utredningen innebär att förändringen skulle kunna tillämpas tidigast fr.o.m. den 1 januari 1990.

Skälen för mitt förslag: HSAN ersatte den 1 juli 1980 dåvarande medicinalväsendets ansvarsnämnd, som var knuten till socialstyrelsen (prop. 1978/79:220, SoU 1979/80:16, rskr. 130). Sedan nämnden kom till har antalet inkommande ärenden ökat successivt från 723 under budgetåret 1980/81 till 1 359 under budgetåret 1987/88. Antalet avgjorda ärenden har också ökat. Under budgetåret 1985/86 avgjordes 797 ärenden och under budgetåret 1987/88 1 013 ärenden. Det har emellertid inte gått att undvika att ärendebalansen ökar. Den 1 juli 1988 fanns en balans som omfattade 1 658 ärenden. Den genomsnittliga handläggningstiden för ett ärende beräknades då ligga på ca 16,5 månader. Förhållandena kan inte anses tillfredsställande för vare sig anmälarna eller de anmälda.

Som jag nämnt har statskontoret lämnat vissa förslag i en rapport som i huvudsak syftar till en förenkling av handlägningsordningen för ärendena vid nämnden. HSAN, socialstyrelsen och riksrevisionsverket har tillstyrkt att ordföranden får avgöra vissa ärenden. Jag har också redogjort för tillsynsutredningens inställning i frågan. Tillsynsutredningen har sålunda förklarat sig beredd att med förtur behandla den del av sitt uppdrag som avser HSAN. Regeringen har den 26 januari 1989 överlämnat statskontorets rapport till tillsynsutredningen för att beaktas i utredningsarbetet.

Jag anser att införandet av en ändrad beslutsordning, som innebär att nämndens ordförande ges befogenhet att fatta beslut i sak i vissa ärenden, är en sådan begränsad åtgärd som bör prövas utan att vidare utredning avväntas. När tillsynsutredningen har lagt fram sitt förslag kan det bli aktuellt med mer genomgripande förändringar av handlägningsordningen.

Ordförande i HSAN bör således enligt min uppfattning ensam få fatta beslut, som innebär att ett disciplinärende avgörs i sak, om det är uppenbart att ärendet inte kan leda till någon disciplinåtgärd. Ordföranden och dennes ersättare har erfarenhet som domare och jag anser att en sådan ordning kan införas utan att kraven på rättssäkerhet härigenom kan anses bli eftersatta. Vidare bör nuvarande föreskrifter som gäller i övrigt för beredning eller handläggning gälla även för ärenden som kan avgöras av ordförande. Jag föreslår alltså inte nu några nya föreskrifter i detta avseende men vill i detta sammanhang erinra om de föreskrifter som finns i tillsynslagen när det gäller att avvisa överflödig utredning (27 §) och att underlåta kommunikering (29 och 31 §§). Ett ordförandebeslut skall kunna överklagas till kammarrätten enligt samma regler som gäller för andra beslut av nämnden.

Den föreslagna möjligheten till ordförandebeslut omfattar inte behörighetsärendena. Som jag tidigare nämnt anhängiggörs frågor om behörighet av socialstyrelsen, riksdagens ombudsmän (JO), justitiekanslern (JK) eller den som saken gäller. Jag är inte beredd att föreslå en ordning som innebär

att sådana ärenden skall kunna avgöras i sak av ordföranden ensam.

Mitt förslag innefattar ingen ändring i fråga om andra beslut än sådana som gäller avgörande i sak. Det innebär därför ingen ändring beträffande beslutsordningen i fråga om t. ex. beslut som avses i 38 § tillsynslagen.

Att ordföranden ensam får avgöra ett disciplinärende i sak med hänsyn till att det framstår som uppenbart att någon disciplinpåföljd inte är aktuell, utesluter givetvis inte att ärendet ändå lämpligen kan behöva prövas av nämnden i dess helhet med ordförande och minst sex ledamöter. Även ett ärende, som uppenbart inte kan leda till någon disciplinpåföljd, kan innehålla sådana komplikationer eller vara av sådant generellt intresse att det blir naturligt att nämnden i sin ordinarie sammansättning gör bedömningen.

Jag utgår vidare från att ärenden, som anhängiggjorts av socialstyrelsen, JO eller JK på grund av att en prövning av disciplinansvaret har bedömts påkallad, aldrig kan hänföras till sådana ärenden som får avgöras i sak av ordföranden ensam. Det bör knappast heller förekomma att ärenden, där muntlig förhandling äger rum, avgörs genom ordförandebeslut.

Den föreslagna ordningen innebär att ordföranden eller ersättare för ordföranden redan genom ändringen i tillsynslagen ges rätt att avgöra de angivna ärendena i sak. Det är alltså inte fråga om en ordning med möjlighet för nämnden att delegera beslutanderätt till ordföranden. Med mitt förslag blir det den ordförande som företar ett ärende till avgörande som har att bedöma om förutsättningarna föreligger för ett ordförandebeslut. I likhet med vad som gäller för de ärenden som ordföranden för närvarande avgör ensam bör föreskrivas att ordförandebesluten enligt den nya beslutsordningen skall anmälas vid nämndens nästa sammanträde.

3 Upprättat lagförslag

I enlighet med vad jag har anfört har inom socialdepartementet upprättats förslag till lag om ändring i lagen (1980:11) om tillsyn över hälso- och sjukvårdspersonalen m.fl.

Med hänsyn till lagförslagets beskaffenhet anser jag att lagrådets hörande skulle sakna betydelse.

4 Hemställan

Jag hemställer att regeringen föreslår riksdagen att anta lagförslaget.

5 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta det förslag som föredraganden har lagt fram.

